

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๐
วันพุธที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์กระแสด ชนระวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายมานิจ สุขสมจิตร	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๕. นายปรีชา วัชรภักย์	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๖. นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๗. ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๘. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ
๙. นายคำคุณ สิทธิสมาน	โฆษกกรรมการ
๑๐. พลโท นาวัน ดำริกาญจน์	โฆษกกรรมการ
๑๑. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	โฆษกกรรมการ
๑๒. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายกฤต ไกรจิตติ	กรรมการ
๑๔. ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา	กรรมการ
๑๕. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๖. นายเจษฎ์ โทณะวณิก	กรรมการ
๑๗. นายเชิดชัย วงศ์เสรี	กรรมการ
๑๘. นางฉวีลวดี บุรีกุล	กรรมการ
๑๙. นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล	กรรมการ
๒๐. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๒๑. ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
๒๒. ศาสตราจารย์บรรเจ็ด สิงคะนติ	กรรมการ
๒๓. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	กรรมการ
๒๔. นายประชา เตรรัตน์	กรรมการ

๒๕. นายไพบุลย์ นิติตะวัน	กรรมาธิการ
๒๖. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมาธิการ
๒๗. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ	กรรมาธิการ
๒๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	กรรมาธิการ
๒๙. นางสาวสมสุข บุญญาธิ์ษา	กรรมาธิการ
๓๐. ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมาธิการ
๓๑. นายดิศพัทธ์ โทตระกิตย์	กรรมาธิการ
๓๒. นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์	เลขานุการกรรมาธิการ

กรรมาธิการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ	(ลาการประชุม)
๒. นายจรูญ อินทจาร	(ลาการประชุม)
๓. นายปกรณ์ ปรียากร	(ลาการประชุม)
๔. นายวิชัย ทิตตภักดิ์	(ลาการประชุม)

ผู้ช่วยเลขานุการกรรมาธิการ คือ

ว่าที่เรือดรี ยุทธนา สำเภาเงิน	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมาธิการการปกครอง สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
--------------------------------	---

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	
สำนักกฎหมาย	
นายสันต์ชัย สิ้นธุวงศ์	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑

ผู้ติดตามกรรมาธิการ

๑. นายศิริรัช ศิริชุมแสง	ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
๒. นายธนบดี ภาคพิชัย	ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
๓. พันเอก ประภัทร์ ล้อมสมบูรณ์	ผู้ติดตาม พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ
๔. นายราเชนทร์ เหลืองอ่อน	ผู้ติดตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
๕. นายจรูญ ยุพจันทร์	ผู้ติดตาม นายมีชัย วีระไวทยะ
๖. นางสาวโรชนี ศิริวัฒนา	ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ

เริ่มประชุมเวลา ๐๘.๓๘ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๘๙ วันอังคารที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๘ โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ พิจารณาปรึกษาหารือเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการยก
ร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในวันนี้จะขอหารือกรรมการ ๔ ประเด็น คือ

๑. ประเด็นการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

๒. ประเด็นการตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณายกร่างกฎหมายของคณะกรรมการยก
ร่างรัฐธรรมนูญ

๓. ประเด็นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ

๔. ประเด็นการงดใช้ข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ
ยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ บางส่วน

ประเด็นการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะมีการประชุมเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ โดยข้อเสนอของคณะรัฐมนตรีซึ่งนำมาจากข้อเสนอของส่วนราชการต่างๆ และของรัฐมนตรี รวมถึงข้อเสนอจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีแนวโน้มที่จะให้ทำประชามติ ประกอบกับ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เคยให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า สภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องให้ความเห็นในการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ จึงเป็นที่มาของการประชุมคณะกรรมการในวันนี้ โดยขอให้กรรมการช่วยกันพิจารณาเพื่อมีมติร่วมกันในเรื่องนี้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การตั้งคำถามในการทำประชามติอาจจะมีได้หลายรูปแบบ เช่น

(๑) จะรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หากไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็ให้มีการยุบสภาปฏิรูป
แห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งคณะรักษาความ

สงบแห่งชาติไม่น่าจะเลือกแนวทางนี้ เนื่องจากอาจจะมีคำครหาว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติต้องการจะรักษาอำนาจไว้ในระยะยาว

(๒) เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีการยกเลิกไปก่อนหน้านี้ ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติไม่น่าจะเลือกแนวทางนี้ เพราะทำให้มีความเสี่ยงที่จะต้องกลับไปใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

(๓) จะรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ หรือจะเลือกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือจะให้ยกกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหากรณีคะแนนรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ ๖ ใน ๑๐ คะแนนเลือกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้ ๔ ใน ๑๐ และคะแนนให้ยกกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ได้ ๓ ใน ๑๐ จะทำให้คะแนนรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้คะแนนสูงสุดแพ้คะแนนรวมกันของคะแนนเลือกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และคะแนนให้ยกกร่างรัฐธรรมนูญใหม่

(๔) จะรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ หากเห็นชอบก็ให้นำเสนอขึ้นทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย หากไม่เห็นชอบก็ให้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดคำถามว่า ใครจะเป็นผู้แก้ไขและแก้ไขอะไร หากแก้ไขแล้วจะต้องนำกลับมาทำประชามติอีกหรือไม่

(๕) เห็นชอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือไม่ หากไม่เห็นชอบก็ให้นำรัฐธรรมนูญฉบับเก่าฉบับใดฉบับหนึ่งมาแก้ไขและนำมาบังคับใช้

กรรมาธิการแสดงความเห็น ดังนี้

- การเรียกร้องให้มีการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญน่าจะเป็นกระแสหลัก ซึ่งมีบางแนวคิดเสนอว่า จะมีการล้มรัฐธรรมนูญโดยผ่านการทำประชามติเพื่อให้รัฐบาลชุดปัจจุบันคงอยู่ต่อไป จึงได้มีการเสนอทางออกว่า ควรให้มีการปฏิรูปให้เสร็จสิ้นเสียก่อนจึงจะจัดการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เห็นด้วยว่าควรให้มีการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

- คณะกรรมการควรมีมติว่า เห็นด้วยกับการทำประชามติแนวทางรูปแบบใด (option) ไม่ควรลงมติเพียงแค่ว่าจะทำประชามติหรือไม่เท่านั้น และควรให้ความเห็นเกี่ยวกับผลสืบเนื่อง (consequence) จากการเลือกแนวทางนั้นๆ ด้วย ซึ่งกรรมการไม่ควรเลือกแนวทางการให้เลือกระหว่างร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในการทำประชามติ เนื่องจากพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะพยายามใช้ข้อคาพยพผลักดันเพื่อให้ประชาชนเลือกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือ ๒๕๕๐ ซึ่งจะเป็นการก้าวถอยหลัง และจะทำให้การยกกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เปล่าประโยชน์

- การทำประชามติหรือไม่ทำประชามติจะมีทางเลือก (option) อย่างไร และผลสืบเนื่อง (consequence) จะเป็นอย่างไร ซึ่งการทำประชามติโดยการเลือกแนวทางระหว่างร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ อาจจะทำให้มีผลต้องนำรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือ ๒๕๕๐ มาบังคับใช้ ซึ่งจะทำให้เรื่องการปฏิรูปซึ่งมีอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้นั้นสูญเปล่าหรือไม่

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับที่ด้อยอย่างน้อยร้อยละ ๘๕ - ๙๐ จึงต้องการให้มีการบังคับใช้โดยเร็ว ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการทำประชามติ อีกทั้งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วก็ยังสามารถแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังได้

- ควรมีการทำประชามติ และควรมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทางเลือก (option) ในการทำประชามติ โดยกระบวนการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนได้รับทราบเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในหมวดปฏิรูป ดังนั้น การทำประชามติภายใน ๙๐ วัน อาจจะไม่เพียงพอ โดยควรกำหนดระยะเวลาเป็น ๑๘๐ วัน ถึง ๑ ปี เพื่อให้ประชาชนถูกชักนำโดยพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง

- การจะทำประชามติหรือไม่ ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับหรือความคุ้มค่า ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้สร้างบรรทัดฐานการให้คุณค่ากับการทำประชามติ และกระแสสังคมส่วนใหญ่เห็นว่า ควรทำประชามติ ซึ่งจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และจะทำให้สังคมได้รับประโยชน์มากกว่า โดยหากมีการทำประชามติแล้วไม่ผ่าน ก็ควรจะยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่

ประธานกรรมการกล่าวว่าการตั้งคำถามในการทำประชามติ สามารถทำได้เป็นการปรึกษาหารือภายใน แต่หากคณะกรรมการจะเสนอคำถามในการทำประชามติเป็นลายลักษณ์อักษรจะทำให้เกิดประเด็นปัญหา คือ ๑) อาจเป็นการก้าวล่วงอำนาจคณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๒) หากเสนอแล้ว คณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่รับ ก็ทำให้คณะกรรมการเสียความน่าเชื่อถือ ๓) หากคณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติรับ แต่เกิดผลร้ายขึ้นก็จะทำให้คณะกรรมการเสียความน่าเชื่อถือเช่นเดียวกัน ดังนั้น เห็นด้วยว่าควรมีข้อเสนอทางเลือก (option) แต่ควรเป็นด้วยวาจา ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร เพราะจะเป็นการผูกมัดคณะกรรมการ โดยขอให้กรรมการพิจารณาร่างหนังสือคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เรื่องให้มีการออกเสียงประชามติต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้หนังสือดังกล่าวมีความสมบูรณ์

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- การทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญอาจไม่ผ่านความเห็นชอบ เนื่องจากพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ๒ พรรค ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งหากการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญไม่ผ่าน คณะกรรมการจะมีข้อเสนออย่างไรต่อไปเพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยเดินหน้าได้

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกคัดค้านจากหลายภาคส่วน เช่น องค์กรอิสระ ศาล พรรคการเมือง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาว่า คณะกรรมการจะปรับแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มากน้อยเพียงไร ก่อนที่จะมีการทำประชามติ

- ควรมีการปรับแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ เพราะหากมีการทำประชามติแล้วเกิดปัญหาขึ้นในอนาคต ก็จะเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

ประธานกรรมการกล่าวว่า สิ่งสำคัญในการทำประชามติ คือการเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนได้รับทราบและตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพราะเมื่อ

ประชาชนมีความรู้ก็จะไม่ถูกชักนำโดยพรรคการเมืองโดยง่าย ซึ่งตามหลักนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์นั้น การที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติใช้อำนาจพิเศษไปยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่มีการทำประชามติโดยประชาชน และยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่โดยไม่มีการทำประชามติ จะทำให้ไม่สามารถอธิบายประชาชนได้ ดังนั้น แม้ว่าการทำประชามติจะมีความเสี่ยง แต่มีความคุ้มค่าในความเสี่ยง เพื่อสร้างความชอบธรรมในทางการเมืองให้กับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

กรรมาธิการแสดงความเห็น ดังนี้

- การทำประชามติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ถือเป็นความก้าวหน้าทางการเมืองไทย จึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ควรจะทำประชามติเพื่อสร้างความชอบธรรม ความคุ้มค่า และประโยชน์ในทางการเมือง โดยคณะกรรมาธิการควรเสนอเป็นความเห็นว่าจะทำประชามติหรือไม่เท่านั้น ส่วนข้อเสนอทางเลือก (option) นั้นไม่ใช่หน้าที่หลักของคณะกรรมาธิการ ซึ่งหากการทำประชามติไม่ผ่าน ก็ให้คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติตั้งคณะกรรมาธิการชุดใหม่ขึ้นเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญ

- สนับสนุนให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เนื่องจากเนื้อหาของบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญในหลายส่วนมีความเชื่อมโยงกับภาคพลเมืองจึงควรอาศัยกระบวนการออกเสียงประชามติไปสร้างความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับภาคพลเมือง ทั้งนี้ ในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จะมีการเปิดเว็บไซต์ citizen forum เพื่อให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญนี้เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นดังกล่าว การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญนั้นได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนที่มีความสนใจทำให้ทราบว่าประชาชนไม่ได้คัดค้านร่างรัฐธรรมนูญแต่เป็นห่วงว่าเมื่อมีการออกเสียงประชามติแล้วจะมีการอาศัยกระบวนการออกเสียงประชามติเพื่อไม่ให้เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญซึ่งทำให้เป็นการยืดอายุของรัฐบาล ต่อประเด็นดังกล่าวจึงได้มีการออกมาแสดงความคิดเห็นว่าเมื่อมีการออกเสียงประชามติแล้วร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชน การร่างรัฐธรรมนูญใหม่จะมีการดำเนินการอย่างไรให้มีความรวดเร็ว ทั้งนี้ ภาคประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มที่พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญด้วยความไม่ไว้วางใจก็จะออกมาสนับสนุนการออกเสียงประชามติเพื่อให้ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนเนื่องจากการป้องกันการยืดอายุให้กับรัฐบาล ในการออกเสียงประชามตินั้นมีรูปแบบในการดำเนินการหลายรูปแบบ เช่น การออกเสียงประชามติเป็นรายฉบับ การออกเสียงประชามติเป็นรายประเด็น เป็นต้น โดยการออกเสียงประชามติเป็นรายประเด็นนั้นอาจจัดให้มีกระบวนการทำประชาพิจารณ์รายประเด็นก่อนก็ได้เนื่องจากประเด็นในร่างรัฐธรรมนูญที่มีข้อถกเถียงกันนั้นมีเพียงไม่กี่มาตราเท่านั้นและยังเป็นการอธิบายให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญก่อนการทำประชามติด้วย

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้นได้ทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในบ้านเมืองมากมายจนกระทั่งเกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งหลังจากการรัฐประหารแล้วก็มี การให้ความสำคัญกับกระบวนการปฏิรูปในหลายประเด็น กระบวนการปฏิรูปบางประเด็นก็เป็นสาระสำคัญที่ถูกกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ โดยส่วนตัวเห็นว่าในภาวะปกติที่ฝ่ายการเมืองมีอำนาจเข้มแข็งก็คงไม่

สามารถทำให้เกิดกระบวนการปฏิรูปได้ ในประเด็นการออกเสียงประชามตินั้นโดยส่วนตัวไม่แน่ใจว่าฝ่ายการเมืองจะสามารถเข้ามามีกรอบการได้หรือไม่ แต่จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นฝ่ายการเมืองก็ยังสามารถครอบงำได้ ร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการร่างนั้นส่วนใหญ่ฝ่ายการเมืองไม่เห็นด้วยเนื่องจากฝ่ายการเมืองจะถูกควบคุมตรวจสอบ และถูกลิดรอนอำนาจไม่สามารถทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบได้ และเมื่อฝ่ายการเมืองไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญก็จะเกิดปรากฏการณ์การปรองดองกันของฝ่ายการเมืองที่จะไม่รับร่างรัฐธรรมนูญนี้ และเห็นว่าหวัคະແນຂອງฝ่ายการเมืองและฝ่ายการเมืองยังสามารถควบคุมเสียงได้ว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญนี้ และถ้าประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้วย้อนกลับไปใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ หรือ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ก็จะเป็นการย้อนกลับไปจุดตั้งต้นของปัญหา ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องหยุดแล้วมองเหลียวหน้าแลหลังสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีอะไรบ้างแล้วนำไปสู่การปฏิรูปไม่ควรย้อนกลับไปให้ฝ่ายการเมืองทำการปฏิรูป เท่าที่ได้รับทราบข้อมูลมาพบว่าประชาชนมีความเข้าใจในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพียงร้อยละห้าเท่านั้นซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง หากจะกำหนดให้มีการออกเสียงประชามติก็อาจเกิดข้อครหาว่าจะเป็นการสืบทอดอำนาจหรือไม่ โดยส่วนตัวเห็นว่าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีรูปแบบในการดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญอยู่แล้วซึ่งหากดำเนินการให้เป็นตามรูปแบบนั้นก็เป็นเรื่องที่ต้อง และการออกเสียงประชามติก็อาจไม่ใช่ความเห็นที่แท้จริงของประชาชน โดยส่วนตัวเห็นว่าไม่ควรมีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ในประเด็นใดที่คณะกรรมการเห็นว่าควรมีการปรับแก้ตามความเห็นของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติก็เป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมและสามารถทำได้

- เห็นด้วยกับการออกเสียงประชามติเนื่องจากบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญนี้ในหลายประเด็นมีความเชื่อมโยงกับการออกเสียงประชามติ โดยส่วนตัวเห็นว่าเสียงที่ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่เห็นด้วยในบางประเด็นของร่างรัฐธรรมนูญร่างแรกซึ่งหากคณะกรรมการมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็น่าจะช่วยบรรเทาเบาบางความรู้สึกที่ไม่เห็นด้วยได้ และหากมีการออกเสียงประชามติแล้วประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่ควรโทษฝ่ายการเมืองหรือผู้ใดแต่ควรโทษตัวเองมากกว่าที่ร่างรัฐธรรมนูญไม่ดีทำให้ประชาชนไม่ยอมรับ

- เห็นด้วยกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญนี้ในเชิงหลักการเพราะเป็นความชอบธรรมในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้รวมทั้งเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความเชื่อมโยงกับประชาชนด้วย เท่าที่ประเมินจากประชาชนที่ให้ความสนใจติดตามในเชิงสาระของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คิดว่าประชาชนเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ ทั้งนี้ ไม่ควรให้ความสำคัญกับฝ่ายการเมืองให้มากจนเกินไปเนื่องจากฝ่ายการเมืองมีการวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นที่ตนเองเสียประโยชน์เท่านั้น คณะกรรมการควรต้องยึดหลักการสำคัญในการดำเนินการกระบวนการปฏิรูปประเทศ ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ซึ่งมีเนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจซึ่งบางฝ่ายไม่สามารถยอมรับได้ เพราะตนเองต้องเป็นผู้สูญเสียอำนาจหรือถูกจำกัดอำนาจ หากคณะกรรมการไม่มีจุดยืนในประเด็นนี้ก็ไม่มีวันที่เกิดการปฏิรูปประเทศ

ได้ ในส่วนของรายละเอียดของรูปแบบในการออกเสียงประชามตินั้นควรให้เป็นอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีพิจารณา

- หากไม่มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญการเดินหน้ากระบวนการปฏิรูปจะทำได้ยาก เนื่องจากกระบวนการปฏิรูปที่ไม่ได้การสนับสนุนจากพลเมืองนั้นจะดำเนินการไม่สำเร็จ ในกระบวนการออกเสียงประชามติจะเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวางในระยะเวลาก่อนที่จะมีการออกเสียงประชามติซึ่งจะเป็น civic education ที่สำคัญของประเทศ โดยประชาชนจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ตามประชาชนจะได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้กติกาสูงสุดของประเทศ และการที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางประเด็นนั้นต้องมีการออกเสียงประชามติ ก่อน หากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนในประเด็นที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางประเด็นต้องมีการออกเสียงประชามติก็จะอธิบายได้ยากอย่างยิ่ง รวมทั้งการออกเสียงประชามตินั้นก็เป็นประชาธิปไตยทางตรงยิ่งกว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียอีก และหากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับปฏิรูปโดยผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน หากในอนาคตฝ่ายการเมืองจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญศาลรัฐธรรมนูญก็จะสามารถอ้างได้ว่าหากจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องกลับไปถามประชาชนโดยการออกเสียงประชามติก่อนได้ ในส่วนประเด็นใดที่ฝ่ายการเมืองไม่เห็นชอบก็อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมได้ เท่าที่ได้สัมผัสกับภาคประชาสังคมนั้นทำให้ทราบว่าภาคประชาสังคมเห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งแกนนำของภาคประชาสังคมจะมีผลผลักดันและขับเคลื่อนให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านการออกเสียงประชามติได้ ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ควรมีกลไกในการยับยั้งไม่ให้ฝ่ายการเมืองไปก่อควม หรือใช้อิทธิพลในทางที่ไม่เหมาะสมในการออกเสียงประชามติของประชาชนซึ่งหากถ้ากลไกของรัฐสามารถควบคุมได้ในช่วงเวลาก่อนการออกเสียงประชามติจะทำให้รัฐธรรมนูญผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนได้

- ร่างรัฐธรรมนูญนี้ควรมีการออกเสียงประชามติเนื่องจากสิทธิและเสรีภาพเมื่อมอบให้กับประชาชนแล้วไม่สามารถเอาคืนได้ ในหมวดสิทธิเสรีภาพของรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนไว้เท่าไร รัฐธรรมนูญฉบับต่อไปไม่สามารถกำหนดให้สิทธิและเสรีภาพต่ำกว่านั้นได้ ส่วนประเด็นที่ว่าสิทธิและเสรีภาพที่กำหนดให้ นั้นจะเป็นจริงหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ประเทศเดินหน้ามาไกลเกินกว่าการที่จะไม่มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้นผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนแม้ว่าจะมีข้อครหาประการใดก็ตาม แต่ตลอดอายุของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ การออกเสียงประชามติก็ช่วยพิทักษ์ปกป้องรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไว้ได้ยาวนานกว่าที่ควรจะเป็นซึ่งจะเห็นได้จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๕๕ โดยส่วนตัวเชื่อว่าการออกเสียงประชามติกับการเลือกตั้งนั้นมีความแตกต่างกันฝ่ายการเมืองไม่สามารถคุมเสียงการออกเสียงประชามติได้เหมือนกับกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งในร่างรัฐธรรมนูญนี้มีหลักการสำคัญที่เกิดขึ้นใหม่จำนวนมากและมีการกำหนดว่าถ้าจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางประเด็นที่มีความสำคัญจะต้องมีการออกเสียงประชามติก่อน แต่ถ้าจะประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญนี้ไม่มีการออกเสียงประชามติก็จะไม่สามารถตอบคำถามได้ว่า

คณะกรรมการนำตรรกะใดมาพิจารณา และในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในหลายประเด็นหลายมาตรามีการกำหนดเพิ่มกลไกใหม่ ๆ ไว้จำนวนมากหากไม่มีการออกเสียงประชามติรับรองความชอบธรรมในการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญนี้เห็นว่ารัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการควรใช้ระยะเวลาก่อนการออกเสียงประชามติในการรณรงค์ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ในการสื่อสารกับประชาชน

- การออกเสียงประชามตินั้นจะเป็นผลดีในระยะยาวต่อรัฐธรรมนูญเนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการยอมรับของประชาชนในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และคณะกรรมการไม่มีประเด็นใดในร่างรัฐธรรมนูญที่จะต้องปกปิด การเข้าสู่กระบวนการออกเสียงประชามติเป็นแรงขับเคลื่อนให้กับคณะกรรมการในการร่างรัฐธรรมนูญให้ตรงใจของประชาชน เมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการก็สามารถที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญนี้เป็นร่างรัฐธรรมนูญที่ good to great ได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความพอใจ และควรมีทำความเข้าใจในร่างรัฐธรรมนูญกับประชาชนด้วยเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ ซึ่งจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของคณะกรรมการและของประชาชน การออกเสียงประชามตินั้นจะเป็นการวางมาตรฐานที่ดีให้กับประเทศไทยต่อไป เป็นมาตรฐานประชาธิปไตยที่ดีของประเทศที่รัฐธรรมนูญทุกฉบับต้องผ่านการทำประชามติของประชาชน

- การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่เป็นเพียงความชอบธรรมของประชาชนที่จะได้ลงมติยอมรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่จะใช้ปกครองบ้านเมืองเท่านั้นหากแต่ยังเป็นความชอบธรรมของคณะกรรมการด้วย โดยในร่างรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ตั้งแต่การปกครองส่วนท้องถิ่นจนถึงรัฐบาลกลาง มีการกำหนดดุลอำนาจระหว่างข้าราชการและนักการเมือง โดยส่วนตัวเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในหลายส่วนเป็นเรื่องดีที่คณะกรรมการสามารถภูมิใจได้ หากถึงที่สุดแล้วมีการออกเสียงประชามติแล้วไม่ผ่านการออกเสียงประชามติไม่ว่าเหตุผลอะไรก็ตามก็จะเกิดความเห็นใจและความเข้าใจจากประชาชน ทำให้เกิดความสนใจในร่างรัฐธรรมนูญและการดำเนินการของคณะกรรมการซึ่งประวัติศาสตร์จะบันทึกไว้ว่าที่ประชาชนเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเป็นอย่างไรบ้างและเหตุผลที่ประชาชนไม่เห็นชอบในการออกเสียงประชามติเป็นเพราะเหตุใด

- สนับสนุนให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ส่วนประชาชนจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ก็เป็นเรื่องที่คณะกรรมการจะต้องช่วยกันทำให้ประชาชนคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นของประชาชน ปัจจุบันมีผู้สิทธิออกเสียงประชามติ ๔๗ ล้านคน โดยในส่วนของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะต้องใช้การออกเสียงลงประชามติแบบยากที่จะต้องมีการออกเสียงประชามติร้อยละ ๕๐ ของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดซึ่งเท่ากับ ๒๓.๕ ล้านคน ซึ่งจำนวนของประชาชนที่มาใช้สิทธิเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะหากฝ่ายการเมืองไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่ต้องไปรณรงค์ให้เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญเพียงแต่ให้ประชาชนไม่ออกมาออกเสียงประชามติก็จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ผ่านการเห็นชอบของประชาชน

- กระบวนการการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการที่ต้องถือว่าเป็นกระบวนการประชาธิปไตยและกระบวนการผ่านร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ก็เป็นกระบวนการประชาธิปไตยคือมีการได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แม้ในกระบวนการร่างไม่อาจถือว่าเป็นกระบวนการที่ชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยแต่กระบวนการให้ความเห็นชอบนั้นมีการออกเสียงประชามติที่ต้องถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความชอบธรรม ในส่วนของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยในการยกร่างรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น จึงควรผ่านกระบวนการที่สามารถยอมรับได้ในระบอบประชาธิปไตย หากคณะกรรมการไม่สามารถยกร่างรัฐธรรมนูญให้ผ่านการออกเสียงประชามติได้ เมื่อรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้แล้วมีการเลือกตั้งก็เชื่อว่าคะแนนเสียงสองในสามของรัฐสภานั้นนักการเมืองสามารถรวบรวมคะแนนเสียงได้ และท้ายที่สุดหากนักการเมืองได้รับความเห็นชอบจากการออกเสียงประชามติแล้วทำการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่เสียหายยิ่งกว่าการนำร่างรัฐธรรมนูญนี้ไปออกเสียงประชามติแล้วไม่ผ่านตั้งแต่แรกเสียเลยแล้วมีกลไกในการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ โดยส่วนตัวเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญยังไม่สามารถอธิบายรายละเอียดไปจนถึงประชาชนในทุกหมู่เหล่าได้ ฉะนั้น คณะกรรมการควรร่วมกันชี้แจงแสดงความคิดเห็นให้ประชาชนได้รับทราบและมีเข้าใจให้มากยิ่งขึ้นโดยผ่านสถานีวิทยุสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี และหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ในช่วงระยะเวลาก่อนการออกเสียงประชามติ

- คณะกรรมการควรร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ออกมาให้ดีที่สุดแล้วต้องแสดงความมั่นใจโดยการเข้าสู่กระบวนการออกเสียงประชามติ โดยรูปแบบและวิธีการในการออกเสียงประชามตินั้นเป็นการตัดสินใจของผู้มีอำนาจซึ่งอาจกำหนดได้ในสองรูปแบบ คือ ๑. กำหนดว่าจะรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หากไม่รับคณะรักษาความสงบแห่งชาติร่างขึ้นใหม่เองในกรณีนี้พรรคการเมืองก็จะไม่มั่นใจว่าจะได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการซึ่งจะทำให้มีโอกาสสูงมากที่จะได้รับความเห็นชอบในการออกเสียงประชามติ ๒. กำหนดว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หากไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญก็เริ่มกระบวนการในการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่โดยกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งจะใช้เวลาานกว่ารูปแบบที่หนึ่ง

- โอกาสที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะได้รับความเห็นชอบจากการออกเสียงประชามตินั้นจะยากมาก เนื่องจากฝ่ายการเมืองและพรรคการเมืองไม่เห็นด้วย รวมทั้งมีบางกลุ่มที่ต้องการให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติปกครองอยู่ต่อไป โดยส่วนตัวเห็นว่าคณะกรรมการเสนอให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ แต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้มีการออกเสียงลงประชามติหรือไม่

- เป็นความชอบธรรมของการประกาศใช้และเป็นศักดิ์ศรีของร่างรัฐธรรมนูญนี้ในการออกเสียงประชามติซึ่งจะทำให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน ประเด็นที่สำคัญคือคณะกรรมการจะต้องใช้กระบวนการต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเข้าถึงเนื้อหาต่าง ๆ ของร่างรัฐธรรมนูญที่มีสาระและกระบวนการเป็นการปฏิรูปในตัวเองซึ่งเป็นกระบวนการขั้นต้นของการปฏิรูปซึ่งก็คือการรณรงค์ทำให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง

เนื้อหา คณะกรรมการควรใช้ระยะเวลาก่อนการออกเสียงประชามติทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ การเข้าถึงของประชาชนซึ่งจะเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการปฏิรูปอย่างจริงจัง และหากไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้อย่างจริงจังร่างรัฐธรรมนูญนี้ก็จะมีไม่ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน โดยในช่วงเวลาการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้น คณะกรรมการต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงกระบวนการออกเสียงประชามติด้วยโดยต้องแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นต่าง ๆ ที่ยังมีความเห็นไม่ตรงกันในทิศทางที่จะให้กลุ่มคนต่าง ๆ สามารถยอมรับรัฐธรรมนูญได้ โดยในประเด็นต่าง ๆ ที่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ก็ต้องทำการแก้ไขให้เหมาะสม เท่าที่ได้รับทราบข้อมูลจากความคิดเห็นประชาชนในเวทีแสดงความคิดเห็นมีการเสนอให้มีการออกเสียงประชามติทั้งนั้น

- กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ใช่กระบวนการปกติจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความชอบธรรมที่จะให้รัฐธรรมนูญขับเคลื่อนไปข้างหน้า รวมทั้งร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการกำหนดกระบวนการการปฏิรูปที่ไม่ใช่กระบวนการบริหารราชการในสถานการณ์ปกติ โดยกระบวนการปฏิรูปซึ่งจะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้านจะต้องการพลังของการขับเคลื่อนต้องการแรงสนับสนุนของประชาชนโดยการออกเสียงประชามติ และคณะกรรมการยังมีเวลาในการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญให้ได้รับการยอมรับสูงจากประชาชนมากยิ่งขึ้นอีกในช่วงระยะเวลาพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติโดยในเงื่อนไขดังกล่าวก็ยังมีโอกาสที่จะทำความเข้าใจกับประชาชนในประเด็นดังกล่าวได้ การออกเสียงประชามตินั้นเป็นการต่อสู้ที่นำลงทุนมากที่สุดเนื่องจากการต่อสู้เพื่อยกระดับภูมิปัญญาในทางประชาธิปไตยของประชาชน

- สนับสนุนให้มีการออกเสียงประชามติ เนื่องจากคณะกรรมการเป็นผู้รับงานในส่วนนี้มาดำเนินการจึงจำเป็นต้องให้ประชาชนพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญว่าเป็นอย่างไร และคณะกรรมการยังมีเวลาในการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นก่อนการออกเสียงประชามติ และหากประชาชนไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญโดยการออกเสียงประชามติก็เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ที่มีอำนาจจะดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

- เห็นด้วยกับการออกเสียงประชามติแต่ไม่ควรมีการกำหนดเงื่อนไขว่าหากประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแล้วกำหนดให้ผู้ใดดำเนินการต่อเนื่องจากในประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้มีอำนาจจะตัดสินใจ โดยหน้าที่ของคณะกรรมการคือการทำให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของประชาชนในการออกเสียงประชามติด้วยสาระของตัวรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการยังมีเวลาในการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และมีระยะเวลาก่อนการออกเสียงประชามติในการปรับปรุงแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ คณะกรรมการควรมีการอธิบายถึงกระบวนการปฏิรูปซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย โดยในกระบวนการออกเสียงประชามตินั้นจะทำให้เกิดกระบวนการที่ทำให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึงซึ่งจะเป็นประโยชน์กับประเทศในระยะยาว

- สนับสนุนการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญเนื่องจากการสร้างความชอบธรรมให้กับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยคณะกรรมการต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน และต้องพิจารณาหาวิธีการดำเนินการต่อไปอย่างไรในกรณีที่ร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้รับความเห็นชอบของประชาชนในการออกเสียงประชามติ

- สนับสนุนให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยให้เสนอไปยังนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามหนังสือที่ประธานกรรมการเสนอให้คณะกรรมการพิจารณา

- ระยะเวลาในการให้ประชาชนได้ศึกษาและรับฟังความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญก่อนการออกเสียงประชามติเก้าสิบวันนั้นเห็นว่าเป็นเวลาที่สั้นเกินไป ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าวมากขึ้นเพื่อให้มีการกระจายความรู้ และเผยแพร่ข้อมูลที่ต้องไปยังกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรรมการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยมีกรรมการบางท่านตั้งข้อสังเกตและเสนอแนะข้อบกพร่องที่ต้องดำเนินการแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นรวมทั้งต้องมีการทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างทั่วถึง โดยขอเพิ่มเติมประเด็นความเห็นในหนังสือที่จะส่งไปยังนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติในประเด็นที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องผ่านออกเสียงประชามติของประชาชนซึ่งหากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีการออกเสียงประชามติจะเป็นเรื่องที่ยอธิบายไม่ได้ รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมด้วยคำในหน้าที่ ๒ บรรทัดที่ ๒๐ จากเดิม “แจกร่างรัฐธรรมนูญ” แก้ไขเป็น “เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ” ทั้งนี้ จะดำเนินการส่งหนังสือฉบับดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยด่วนต่อไป

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นชอบให้เสนอความคิดเห็นเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญนี้ไปยังนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อพิจารณา

ประเด็นการตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า นายนิรันดร์ พันทรกิจ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ส่งจดหมายเปิดผนึกมายังประธานกรรมการ แสดงความคิดเห็นว่า คณะกรรมการไม่ควรตั้งคณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นที่จำเป็น เพราะการตั้งคณะอนุกรรมการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการไม่เห็นความสำคัญกับการขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ จากจดหมายเปิดผนึกดังกล่าวแม้จะมีเนื้อหาไม่ถูกต้องแต่ได้แสดงให้เห็นถึงความหวาดระแวงของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติต่อคณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการไม่ควรก่อให้เกิดความหวาดระแวงเช่นนั้น ประธานกรรมการจึงได้แสดงความคิดเห็นต่อสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติว่าคณะกรรมการจะชะลอการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นจนกว่าจะมีการประกาศใช้

รัฐธรรมนูญรวมทั้งจะมีการเสนอกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นต่อสภาพปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา ก่อนส่งไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้สภาพปฏิรูปแห่งชาติมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่เพื่อลดความหวาดระแวง ซึ่งท้ายที่สุดนายนิรันดร์ พันทรกิจ สมาชิกสภาพปฏิรูปแห่งชาติ ได้เสนอให้เปลี่ยนแปลงชื่อของคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นเป็นคณะอนุกรรมการเตรียมการศึกษากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นในทุกคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้ง ซึ่งประธานกรรมการได้แจ้งแล้วว่าสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงได้

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- คณะอนุกรรมการต่าง ๆ สามารถชะลอการพิจารณาร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นได้หากมีกระบวนการออกเสียงประชามติ เนื่องจากยังพอมีเวลาดำเนินการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็น ในส่วนการตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากฎหมายอื่นที่จำเป็นนั้นจะต้องมีการแต่งตั้งโดยสภาพปฏิรูปแห่งชาติหรือไม่

- คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งแยกจากสภาพปฏิรูปแห่งชาติและมีข้อบังคับของตนเองในการดำเนินการ ซึ่งสามารถแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ ที่คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาก็เพื่อให้พิจารณาแนวทางการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นในเบื้องต้นก่อนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการร่างรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญรวมทั้งกฎหมายอื่นที่จำเป็น โดยส่วนตัวเห็นว่าการชะลอการพิจารณาของคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นอาจทำให้เกิดผลกระทบ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมชื่อของคณะอนุกรรมการดังกล่าวโดยการเพิ่มเติมคำว่า “ศึกษา” แล้วให้คณะอนุกรรมการคณะต่าง ๆ ดำเนินการพิจารณาต่อไป

- ยังมีความจำเป็นที่คณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นคณะต่าง ๆ จะต้องทำการพิจารณาเนื่องจากกรอบระยะเวลาในการดำเนินการอาจสั้นเกินไป เพราะไม่แน่ว่าจะมีกระบวนการออกเสียงประชามติหรือไม่ และเห็นด้วยหากจะเปลี่ยนชื่อคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็น เป็น คณะอนุกรรมการเตรียมการศึกษากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็น ประเด็นที่สำคัญอยู่ที่องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการที่จะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาพปฏิรูปแห่งชาติเข้ามาเป็นอนุกรรมการให้มากขึ้น โดยควรมีการเชิญสมาชิกสภาพปฏิรูปแห่งชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นที่จำเป็นเข้ามาเป็นอนุกรรมการซึ่งจะทำให้สมาชิกสภาพปฏิรูปแห่งชาติมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยประธานกรรมการอาจนำประเด็นดังกล่าวไปหารือในที่ประชุมวิปสภาพปฏิรูปแห่งชาติในวันนี้ต่อไป

- ควรมีการนำเสนอรายชื่อคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญที่ทำการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นให้สมาชิกสภาพปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณาเข้าร่วมเป็นอนุกรรมการ โดยอาจกำหนดให้สมาชิกสภาพปฏิรูปแห่งชาติส่งรายชื่อเข้าร่วมเป็น

อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นใน สัดส่วนที่เหมาะสมไม่เกินคณะละห้าคน และการเปลี่ยนชื่อคณะอนุกรรมการก็น่าจะช่วยให้แก้ความ หวาดระแวงของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติได้ในระดับหนึ่ง

- ในส่วนของรายชื่อคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการที่ทำการพิจารณากฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นที่จะให้สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาเข้าร่วมมาเป็น อนุกรรมการนั้นควรระบุด้วยว่าอนุกรรมการคนใดเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และควรกำหนดเวลา ในการส่งรายชื่อด้วย

- ในส่วนที่สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติมีความไม่พอใจในการตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นนั้นเนื่องจากไม่พอใจที่ไม่ได้เข้ามาอนุกรรมการ เท่านั้น หรือเพราะไม่ได้เข้ามาเป็นประธานอนุกรรมการด้วย

- สภาปฏิรูปแห่งชาติสามารถตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษากฎหมายอื่นที่จำเป็นได้หรือไม่ เท่าที่ ได้รับฟังมาทราบว่าสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติต้องการให้แต่งตั้งจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ

- เท่าที่ได้รับทราบข้อมูลสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติเพียงแต่ต้องการมีส่วนร่วมในการร่าง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นเท่านั้นไม่ได้ต้องการมาเป็นประธานอนุกรรมการ แต่ประการใด และสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติต้องการเห็นกระบวนการที่โปร่งใสในการเลือกอนุกรรมการ เท่านั้น

- เสนอให้ประธานกรรมการนำประเด็นดังกล่าวไปทำความเข้าใจในที่ประชุมวิปสภาปฏิรูป แห่งชาติให้จับเส้นกระบวนการเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยหากสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติคนใด ต้องการเข้ามาเป็นอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นที่จำเป็นคณะใดก็ ให้ส่งรายชื่อมาได้ แต่ต้องมีข้อตกลงว่าไม่ควรมีการแต่งตั้งในสภาปฏิรูปแห่งชาติอีก และคณะกรรมการก็ ต้องมากำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญว่าหลังจากคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่จำเป็นแล้วก็ให้นำเข้าสู่การพิจารณาของสภาปฏิรูปแห่งชาติก่อนนำไปสู่การพิจารณาของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไปตามลำดับ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากสภาปฏิรูปแห่งชาติจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากฎหมาย อื่นที่จำเป็นก็สามารถทำได้ซึ่งเป็นคนละส่วนกับคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และให้ฝ่ายเลขานุการ ดำเนินการจัดทำรายชื่อคณะอนุกรรมการที่พิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่ จำเป็นรวมทั้งรายชื่อของอนุกรรมการทั้งหมดแล้วระบุด้วยว่าอนุกรรมการคนใดเป็นสมาชิกสภาปฏิรูป แห่งชาติเพื่อนำเสนอต่อวิปสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาส่งรายชื่อผู้เข้าร่วมเข้ามาเป็นอนุกรรมการตามที่ กรรมการหลายท่านเสนอ ทั้งนี้ ในส่วนของตำแหน่งประธานอนุกรรมการนั้นหากสมาชิกสภาปฏิรูปคน ใดต้องการมาเป็นประธานก็สามารถเสนอชื่อเข้ามาได้ แต่ในคณะอนุกรรมการที่พิจารณาศึกษากฎหมาย ที่มีความสำคัญ ตำแหน่งประธานอนุกรรมการควรเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และหาก คณะกรรมการและสภาปฏิรูปแห่งชาติเห็นพ้องต้องกันในเรื่องดังกล่าวก็ต้องไปกำหนดใน

บทเฉพาะกาลทำให้เสนอกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นต่อสภาพปฏิรูปแห่งชาติก่อนส่งให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา โดยในส่วนของชื่อของคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นทุกคณะนั้น ควรเปลี่ยนเป็น “คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างกฎหมาย...”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมมีมติให้เปลี่ยนชื่อ คณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นทุกคณะ เป็น “คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างกฎหมาย...”

ประเด็นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขอหารือต่อคณะกรรมการเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. กรณีสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติขอลอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติม หรือจากการเป็นผู้รับรอง จนส่งผลให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ชอบด้วยมาตรา ๓๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ใน ๒ ช่วงเวลา ดังนี้ จะมีผลต่อคำขอแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวอย่างไรบ้าง

(๑) ก่อนมีการลงทะเบียนรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติม

(๒) หลังมีการลงทะเบียนรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติม แต่ก่อนที่ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสั่งบรรจุคำขอแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเข้าระเบียบวาระการประชุม

ข้อมูลประกอบการพิจารณา – ข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๕๐

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๖ วรรคสี่ กำหนดว่า คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญให้ยื่นต่อประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเพื่อลงทะเบียนรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องยื่นที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่มีการลอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือจากการเป็นผู้รับรองก่อนมีการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญจนทำให้มีสมาชิกไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ก็จะต้องถือว่าคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่สมบูรณ์เป็นอันตกไป

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๖ วรรคสอง กำหนดว่า คำขอแก้ไขเพิ่มเติมของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติต้องมีสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติลงชื่อรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ คือ ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมหนึ่งคนและผู้ลงชื่อรับรองจำนวนยี่สิบห้าคน และสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติที่ยื่นคำขอหรือที่ให้คำรับรองคำขอของสมาชิกอื่น

แล้ว จะยื่นคำขอหรือรับรองคำขอของสมาชิกอื่นอีกมิได้ ดังนั้น การถอนรายชื่อก่อนยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติม จะมีผลทำให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่สมบูรณ์และเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมและผู้ลงชื่อรับรองที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อกันไม่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อมีการยื่นคำขอแก้ไขเพื่อเติมร่างรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมการแล้วจะไม่สามารถถอนรายชื่อจากคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญได้

- เมื่อมีการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมการโดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญได้ลงทะเบียนรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว มีการถอนรายชื่อจากคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญภายหลังนั้น ควรเป็นเอกสิทธิ์ของสมาชิกที่จะรับรองหรือถอนคำรับรอง และจะมีผลทำให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่สมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๖

- การเสนอญัตติอื่นๆ ต่อสภานั้น เมื่อได้มีการลงทะเบียนและประธานสภามีการสั่งบรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมและการจะถอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอญัตติใด หรือจากการเป็นผู้รับรอง จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุมสภา แต่กรณีของคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญนั้น มิได้มีรูปแบบขององค์ประกอบเหมือนกับที่ประชุมสภา ดังนั้น การจะยินยอมให้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญหรือผู้ลงชื่อรับรองถอนรายชื่อจากคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้น จะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและมีผลกระทบต่อผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมและผู้ลงชื่อรับรองคนอื่นๆ จนทำให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่สมบูรณ์และจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

- กรณีที่มีการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแล้วและฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญได้ลงทะเบียนรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมแล้วนั้น ถือว่าการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญมีความสมบูรณ์และการจะถอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือจากการเป็นผู้รับรองนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้เนื่องจากคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้จะมีความแตกต่างจากการเสนอญัตติเพราะญัตติสามารถยื่นใหม่ได้ แต่คำขอแก้ไขเพิ่มเติมจะมีเงื่อนไขระยะเวลาที่ต้องยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมภายในกำหนด หากเลยระยะเวลาที่กำหนดแล้วไม่สามารถยื่นใหม่ได้อีกและจะทำให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกคนอื่นที่ร่วมลงชื่อรับรองคำขอแก้ไขเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการจะต้องมีการทำความเข้าใจกับสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติเกี่ยวกับประเด็นการลงชื่อรับรองคำขอแก้ไขเพิ่มเติมว่า ก่อนการลงชื่อรับรองคำขอแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องมีการทำความเข้าใจในสาระสำคัญของคำขอแก้ไขเพิ่มเติมที่รับรองก่อน เพราะเมื่อให้คำรับรองคำขอของสมาชิกอื่นแล้ว จะยื่นคำขอหรือรับรองคำขอของสมาชิกอื่นอีกมิได้

- กรณีผู้ร่วมกันเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือผู้ลงชื่อรับรองคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญลงชื่อรับรองตั้งแต่ ๒ คำขอแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นไปจะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๖ และจะมีผลให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมทุกคำขอต้องตกไป

- การยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญภายหลังจากที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ลงเลขรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมแล้วนั้น อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติที่ลงชื่อรับรองคำขอแก้ไขเพิ่มเติม เพราะจำนวนของผู้ที่ลงชื่อรับรองกับจำนวนคำขอแก้ไขเพิ่มเติมมีความเชื่อมโยงกันและเป็นการกำหนดจำนวนที่ค่อนข้างจะมีความแน่นอน หากมีการอนุญาตให้มีการถอนรายชื่อของผู้รับรองได้ก็จะทำให้มีผลกระทบไปถึงกระบวนการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญทั้งระบบที่จะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องทำการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของรายชื่อสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติผู้ลงชื่อรับรองคำขอแก้ไขเพิ่มเติมโดยละเอียดรอบคอบ เพราะจะมีผลถึงความสมบูรณ์ของคำขอแก้ไขเพิ่มเติมที่อาจทำให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นอันตกไป

มติของคณะกรรมการ

(๑) ก่อนมีการลงเลขรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติม

คณะกรรมการมามีมติให้ถอนคำขอแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่ในกรณีที่ผู้รับรองไม่ครบจำนวนจะทำให้คำขอดังกล่าวเป็นอันตกไปเว้นแต่จะหาผู้อื่นมาลงนามรับรองให้ครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดได้

(๒) หลังมีการลงเลขรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติม แต่ก่อนที่ประธานกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญสั่งบรรจุคำขอแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเข้าระเบียบวาระการประชุม

คณะกรรมการมามีมติในกรณีนี้ไม่ให้มีการขอลอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือจากการเป็นผู้รับรอง เพราะจะกระทบสิทธิของสมาชิกอื่นที่รับรองคำขอดังกล่าวแล้ว

๒. กรณีสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติผู้ร่วมกันเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติม หรือผู้รับรองบางส่วน ได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นภายในกำหนดเวลาการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมและก่อนที่ประธานกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมจะสามารถกระทำได้หรือไม่ อย่างไร

ข้อมูลประกอบการพิจารณา - ข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๔๘ และข้อ ๔๙

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- กรณีที่เมื่อฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ลงเลขรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว มีการขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขเช่นเดียวกับการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๖ คือ ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคนและผู้ลงชื่อรับรองจำนวนยี่สิบห้าคนรวมเป็นยี่สิบหกคน และคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องให้ความเห็นชอบก่อนจึงจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญได้

มติของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีมติในกรณีนี้ให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมคำขอแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้ยื่นต่อฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวจะต้องมีผู้ยื่นคำขอเดิมและผู้ร่วมกันเสนอและผู้รับรองเป็นบุคคลเดิมและมีจำนวนผู้ลงชื่อเท่าเดิมตามคำขอแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้ยื่นไว้แล้ว

๓. กรณีคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเดียวกันและมาตราเดียวกัน แต่มีการขอแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่ ๒ แบบขึ้นไป จะให้แนวทางในการดำเนินการแก่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นประการใด

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

นายนาถะ ดวงวิชัย ผู้บังคับบัญชาของกลุ่มงานประธานรัฐสภา ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องคำแปรญัตติแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น ในรายมาตราหนึ่งจะมีเพียงคำแปรญัตติเดียว ซึ่งหากคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในคำขอหนึ่งมีการขอแก้ไขเพิ่มเติมในรายมาตราเดียวกันเป็น ๒ รูปแบบขึ้นไปก็อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติระหว่างผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญและผู้รับรองคำขอว่าจะใช้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอใดเป็นคำขอหลักที่จะใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นผลมาจากการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติให้ได้จำนวนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดเพื่อยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งแต่ละคนอาจมีความเห็นที่ไม่เหมือนกันได้

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเสนอและการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องคำแปรญัตติแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติว่า การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการยกเลิกร่างรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องทำเป็นรายมาตราและจะต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย แต่ในส่วนรายละเอียดเพื่อประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้นผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติมสามารถเข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการได้

- ข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๗ กำหนดว่า ความคิดเห็นที่เสนอหรือคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ให้จัดทำเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด โดยต้องแสดงความคิดเห็นหรือการขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราพร้อมด้วยเหตุผล และให้ยื่นต่อประธานกรรมการภายในสามสัปดาห์นับแต่วันที่สภาปฏิรูปแห่งชาติเสร็จสิ้นการพิจารณา ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ซึ่งคณะกรรมการก็ได้มีการจัดทำแบบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ดังนั้น การขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในคำขอหนึ่งในรายมาตราเดียวกันจะมีคำขอแก้ไขเพิ่มเติมได้รูปแบบเดียว และไม่สามารถตั้งเป็นข้อสังเกตเพื่อเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรานั้นเป็นรูปแบบอื่นๆ ได้ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนจะมีผลทำให้ในรายมาตราที่มีการขอแก้ไข

เพิ่มเติมเป็น ๒ รูปแบบขึ้นไปนั้นเป็นอันตกไป แต่ไม่มีผลกระทบต่อคำขอแก้ไขเพิ่มเติมในรายมาตราอื่นที่ได้ดำเนินการตามแบบที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญกำหนด

มติของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีมติในกรณีนี้ให้ในหนึ่งคำขอแก้ไขเพิ่มเติมและหนึ่งมาตราจะต้องแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมเพียงแบบเดียวเท่านั้น หากมาตราใดมาตราหนึ่งมีการแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่สองแบบขึ้นไป จะถือว่าการขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรานั้นไม่มีความสมบูรณ์และไม่รับไว้พิจารณาต่อไป

๔. กรณีคำขอแก้ไขเพิ่มเติมไม่เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญกำหนดตาม ข้อ ๑๗ ของข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ จะให้แนวทางในการดำเนินการแก่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นประการใด

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

นายนาถะ ดวงวิชัย ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า กรณีที่ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญไม่แสดงรายละเอียดในการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญโดยการจัดทำเป็นตัวฆ่าและตัวเพิ่มในรายมาตราเดิม หรือไม่ได้ให้เหตุผลประกอบการขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญกำหนดนั้น จะมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- การยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญต้องแสดงรายละเอียดของถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือมีการตัดทอนพร้อมเหตุผลประกอบที่สามารถเข้าใจได้โดยย่อ และผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้นสามารถเข้าชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมโดยละเอียดต่อคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญได้

- กรณีที่คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในหลักการใหญ่ ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับหลายมาตรา แต่คำขอแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวระบุรายละเอียดครอบคลุมไปไม่หมดและมีการขาดตกบกพร่องไปบางส่วนนั้น หากคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวก็จะมีผลถึงหลักการย่อยที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหมดที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการใหญ่ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นด้วย แม้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมจะระบุรายละเอียดของการแก้ไขเพิ่มเติมมาไม่ครบถ้วนก็ตาม

อย่างไรก็ตาม คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในหลักการใหญ่ที่มีการเกี่ยวข้องหลักการย่อยดังกล่าวผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องแสดงรายละเอียดของการขอแก้ไขเพิ่มเติมในหลักการใหญ่และหลักการย่อยทั้งหมดที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งสามารถเข้าใจได้โดยย่อด้วย หากมีการแสดงรายละเอียดของการ

แก้ไขเพิ่มเติมเพียงหลักการใหญ่โดยไม่มีการแสดงรายละเอียดของการขอแก้ไขเพิ่มเติมในหลักการย่อย จะถือว่าคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่สมบูรณ์และไม่ควรรับไว้พิจารณา

มติของคณะกรรมการการ

คณะกรรมการการมีมติในกรณีนี้ให้คำขอแก้ไขเพิ่มเติมที่จะยื่นต่อคณะกรรมการจะต้องเป็นไปตามแบบที่กำหนดตามข้อ ๑๗ ของข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ เท่านั้น หากคำขอแก้ไขเพิ่มเติมใดไม่เป็นไปตามแบบดังกล่าว จะถือว่าคำขอแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวไม่มีความสมบูรณ์และไม่รับไว้พิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ การยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญให้ยื่นต่อฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญทำหนังสือแจ้งมติคณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางในการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเพื่อแจ้งไปยังสภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อทราบด้วย

ประเด็นการงดใช้ข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ บางส่วน

นางกาญจนารัตน์ สิวโรจน์ เลขานุการกรรมการ ขอให้หรือที่ประชุมกรณีการของดใช้ข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ เกี่ยวกับการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา

โดยที่ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ ๑๔ กำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีที่กรรมการขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญที่จะต้องทำคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยจัดทำเป็นรายมาตราพร้อมด้วยเหตุผลนั้น อาจมีผลกระทบต่อกรดำเนินการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการที่อาจต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณา ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการต่อคณะกรรมการในการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว จึงขอใช้ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ ๗ ในการงดใช้ข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ ๑๔ ซึ่งจะมีผลให้การยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญของกรรมการนั้น สามารถทำเป็นหนังสือหรือยื่นคำขอด้วยวาจาก็ได้ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมในรายมาตรานั้นควรจะต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรแสดงรายละเอียดตัวฆ่าตัวเพิ่มให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนและมีความถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกรรมการ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดของการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้น กรรมการสามารถขอชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการได้

ทั้งนี้ ประธานกรรมการเสนอให้เลื่อนการพิจารณาประเด็นข้อหาเรื่องนี้ไปในการประชุมครั้งต่อไป

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมให้เลื่อนการพิจารณาในประเด็นนี้ไปในการประชุมครั้งต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายประชา เตรีตน์ กรรมการ ในฐานะประธานคณะกรรมการวิสามัญการมีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน กล่าวต่อที่ประชุมว่า เป้าหมายสำคัญในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเผยแพร่สรุปรายละเอียดสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับทราบ ซึ่งได้มอบหมายให้จังหวัดและอำเภอเป็นผู้ดำเนินการและประสานงาน โดยได้มีการประสานงานกับเครือข่ายสถานีวิทยชุมชนและสถานีวิทยกระจายเสียงแห่งประเทศไทยประจำจังหวัด ซึ่งมีการถ่ายทอดสดผ่านเครือข่ายสถานีวิทยชุมชน โดยได้รับผลตอบรับจากประชาชนค่อนข้างดีและเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัย จังหวัดเชียงราย จังหวัดสงขลา และจังหวัดภูเก็ต โดยภายในงานได้มีการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการรวบรวมและประมวลผล โดยจากการประมวลผลเบื้องต้นพบว่า ประชาชนในจังหวัดภูเก็ตมีความพึงพอใจ ร้อยละ ๙๐ ซึ่งเรื่องที่ประชาชนพึงพอใจมากที่สุด คือ เรื่องสิทธิเสรีภาพความเป็นพลเมือง รองลงมา คือ เรื่องการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนสนใจเรื่องใกล้ตัว โดยไม่ค่อยสนใจประเด็นทางการเมือง ดังนั้น กรรมการจึงไม่ควรพูดในประเด็นการเมืองเป็นหลัก ยกเว้นมีคำถามหรือข้อสงสัยจากประชาชน ส่วนเรื่องการทำประชามติ ประชาชนร้อยละ ๗๙ เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะผ่านการทำประชามติแน่นอน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๒๑ ไม่แน่ใจว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะผ่านการทำประชามติ ทั้งนี้ ในวันพรุ่งนี้จะมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่จังหวัดนครราชสีมา ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จึงขอเชิญกรรมการที่สนใจเข้าร่วมงานนี้ด้วย

๔.๒ ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ประธานกรรมการ ขอเชิญกรรมการทุกท่านเข้าร่วมการสัมมนาของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐ – ๑๗.๐๐ นาฬิกา เพื่อรับฟังข้อเสนอของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานจะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หากมีการทำประชามติ

๔.๓ ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ประธานกรรมการ ขอเสนอตั้งนางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ ในคณะอนุกรรมการเพื่อสร้างเครือข่ายและขับเคลื่อนร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๔ พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ขอเสนอตั้ง นายไพโรจน์ พรหมสาส์น เป็นอนุกรรมการ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๕ นายไพบุลย์ นิติตะวัน กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติสภาพตรวจสอบภาคพลเมือง ขอเสนอตั้งอนุกรรมการเพิ่มเติม ดังมีรายนามต่อไปนี้

(๑) นายประมาณเลิศ อัจฉริยะปัญญากุล เป็นอนุกรรมการ แทนนายตรัณ ชมะวรรณ อนุกรรมการ ซึ่งได้ขอลาออก

(๒) ร้อยตำรวจตรี พงศกร มีพันธุ์ เป็นอนุกรรมการ
ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๖ ศาสตราจารย์กระแสด ชนะวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารท้องถิ่น ขอเสนอตั้งนายบรรจง โช๊ะมณี เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๗ รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สี่ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ ขอเสนอตั้งศาสตราจารย์ศุภชัย ยาวะประภาษ เป็นอนุกรรมการ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๘ รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารท้องถิ่น เสนอรายชื่ออนุกรรมการ ดังมีรายนามต่อไปนี้

- | | |
|--------------------------------------|-------------------------|
| (๑) รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย | เป็นประธานอนุกรรมการ |
| (๒) ศาสตราจารย์กระแสด ชนะวงศ์ | เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ |
| (๓) นายพงศ์โพยม วาศภูติ | เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ |
| (๔) นายธวัชชัย พิทักษ์กุล | เป็นอนุกรรมการ |
| (๕) นายทองศักดิ์ ทวีทอง | เป็นอนุกรรมการ |
| (๖) นายธีระศักดิ์ พานิชวิทย์ | เป็นอนุกรรมการ |
| (๗) นายเกรียงไกร ภูมิเหล่าแจ้ง | เป็นอนุกรรมการ |
| (๘) ศาสตราจารย์อุดม ทุมโฆษิต | เป็นอนุกรรมการ |
| (๙) นายสมมติ คชายังยืน | เป็นอนุกรรมการ |
| (๑๐) นายวัลลภ พริ้งพงษ์ | เป็นอนุกรรมการ |
| (๑๑) ศาสตราจารย์ชาติชาย ณ เชียงใหม่ | เป็นอนุกรรมการ |
| (๑๒) รองศาสตราจารย์ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล | เป็นอนุกรรมการ |
| (๑๓) ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ | เป็นอนุกรรมการ |
| (๑๔) ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา | เป็นอนุกรรมการ |
| (๑๕) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา | |
- ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๙ รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารท้องถิ่น เสนอรายชื่ออนุกรรมการ ดังมีรายนามต่อไปนี้

(๑) รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	เป็นประธานอนุกรรมการ
(๒) ศาสตราจารย์กระแส ชนะวงศ์	เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ
(๓) นายพงศ์โพยม วาศภูติ	เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ
(๔) นายศานิต นาคสุขศรี	เป็นอนุกรรมการ
(๕) นายเชื้อ ฮั่นจินดา	เป็นอนุกรรมการ
(๖) นายสยมพร ลี้มไทย	เป็นอนุกรรมการ
(๗) ศาสตราจารย์ชาติชาย ณ เชียงใหม่	เป็นอนุกรรมการ
(๘) นายถาวร เฉ็ดพันธ์ุ	เป็นอนุกรรมการ
(๙) นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ	เป็นอนุกรรมการ
(๑๐) นายสมดี คชาลัย	เป็นอนุกรรมการ
(๑๑) นายวัลลภ พริ้งพงษ์	เป็นอนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ	

๔.๑๐ นายประชา เตรีตัน กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนโดยระบบคุณธรรม แจ้งต่อที่ประชุมขอเสนอตั้งนายปรีชา วัชรภักย์ รองประธานกรรมการ คนที่ห้า เป็นประธานอนุกรรมการคนนี้จะแทนตน โดยตนจะขอทำหน้าที่ในตำแหน่งอนุกรรมการ พร้อมทั้งเสนอตั้งอนุกรรมการเพิ่มเติม ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งประธานอนุกรรมการ และตั้งอนุกรรมการเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) นายปรีชา วัชรภักย์	เป็นประธานอนุกรรมการ
(๒) นายประชา เตรีตัน	เป็นอนุกรรมการและประธานที่ปรึกษา
(๓) ศาสตราจารย์บรรเจ็ด สิงคะเนติ	เป็นอนุกรรมการ
(๔) นายเจษฎ์ โทณะวณิก	เป็นอนุกรรมการ

๔.๑๑ นายเจษฎ์ โทณะวณิก กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ขอเสนอตั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณชญา ศิริวรรณบุษย์ เป็นอนุกรรมการ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๑๒ ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา กรรมการ ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเงินการคลังและการงบประมาณภาครัฐ เสนอตั้ง นายสุวรรณ อัมภูณกุล เป็นอนุกรรมการ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๑๓ ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครองผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ ขอเสนอรายชื่ออนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่จำเป็นต้องตราขึ้นตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญในสัดส่วนของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

(๑) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑.๑) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนโดยระบบคุณธรรม

- นายนพดล เกียรติคุณ อนุกรรมการ

(๑.๒) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารท้องถิ่น

- นางชื่นสมน นิเวทวงษ์ อนุกรรมการ

(๑.๓) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารงานบุคคลขององค์กรบริหารท้องถิ่น

- นางพรพิมล สัมฤทธิ์ผ่อง อนุกรรมการ

(๑.๔) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารท้องถิ่น

- นายสุชัย งามจิตต์เอื้อ อนุกรรมการ

(๒) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๒.๑) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณของรัฐ

(๒.๑.๑) นายอานันท์ เกียรติสารพิภพ เลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๑.๒) นางสาววันวิภา สุขสวัสดิ์ ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๒) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสรีภาพในการรวมกลุ่มของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๒.๒.๑) นายศิโรจน์ แพทย์พันธุ์ ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๒.๒) นางสาวปิยวรรณ บุญยั้ง ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๓) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

(๒.๓.๑) นายศักดิ์ดา ภารา เลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๓.๒) นายศกรินทร์ กุ้งแก้ว ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๔) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ

(๒.๔.๑) นางอรณิชา รุ่งทิปานนท์ เลขานุการอนุกรรมการ

(๒.๔.๒) นางสาวศรินยา สีมา ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๕) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยหนังสือสัญญา
 ระหว่างประเทศ

(๒.๕.๑) นางสาววิภารัตน์ ฅมยา เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๕.๒) นายเอกวัฒน์ จิตสำรวย ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๖) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการแต่งตั้ง
 ข้าราชการพลเรือนโดยระบบคุณธรรม

(๒.๖.๑) นางสาวสุธาสิณี ประสานไทย เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๖.๒) นายกฤษณะ ศิริธรรมกุล ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๗) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารท้องถิ่น
 (๒.๗.๑) นายธนวัฒน์ มาศเกษม เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๗.๒) นายชนาทร จิตติเดโช ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๘) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
 บริหารงานบุคคลขององค์กรบริหารท้องถิ่น

(๒.๘.๑) นายสมัชญ์ สมบัติพานิช เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๘.๒) นายธโนชัย ปรพัฒน์ชาญ ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๙) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติองค์กรบริหารการ
 พัฒนภาค

(๒.๙.๑) นายกานต์ ราชนา เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๙.๒) นางนิภัทรา ราชนา ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๑๐) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการ
 อีสระว่าด้วยค่าตอบแทนบุคลากรของรัฐ

(๒.๑๐.๑) นางสาววีณา พลพิชน์ เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๑๐.๒) นางสุภัทร คำมุงคุณ ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๑๑) คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระจาย
 อำนาจให้แก่องค์กรบริหารท้องถิ่น

(๒.๑๑.๑) นางภัทริดา สุคุณณี เลขานุการอนุกรรมการ
 (๒.๑๑.๒) นางสาววรรณวนัช สว่างแจ้ง ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๑๔ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมครั้งต่อไปในวันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐
 นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ
กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๕๘ นาฬิกา

นางสาววรินทร์ทร ปณิธานธรรม

วิทยากรชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยากรปฏิบัติการ

นายไพรัช สุทธิเจริญ

นิติกรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์